

Наталія Дика
ORCID iD 0000-0003-1385-5027

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри мовно-літературної освіти
Інституту післядипломної освіти,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
пр. П. Тичини, 22-А, м. Київ, 02152, Україна,
n.dyka@kubg.edu.ua

Олександра Глазова
ORCID iD 0000-0002-0554-9858

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мовно-літературної освіти
Інституту післядипломної освіти,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
пр. П. Тичини, 22-А, м. Київ, 02152, Україна,
o.glazova@kubg.edu.ua

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: ОСОБЛИВОСТІ, ПЕРЕВАГИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті висвітлено проблему дистанційного навчання української мови в закладах загальної середньої освіти. Акцентовано увагу на його особливостях та перевагах, описано перспективи. Зазначено, що дистанційне навчання – це форма навчання, що базується на використанні широкого спектра традиційних і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, які на різних етапах освітнього процесу забезпечують інтерактивну взаємодію вчителя й учнів, учнів між собою та самотійну роботу кожного з матеріалами інформаційної мережі. Наголошено, що обов'язковою частиною освітнього процесу в умовах навчання з використанням дистанційних технологій є комунікація педагога з кожним учнем. Уточнено, що з учнями, які з певної причини не можуть виходити на зв'язок синхронно, учитель має домовитися про інший формат комунікації. Підкреслено, що крім забезпечення комунікації, використання дистанційних технологій розв'язує проблему індивідуального підходу до учнів, а також допомагає уникнути інформаційного перевантаження. Подано систему різнорівневих вправ і завдань, спрямовану на реалізацію компетентнісного підходу в умовах дистанційного навчання. Зауважено, що актуальним напрямом подальших досліджень є аналіз стану дистанційної освіти в

Україні, теоретичне обґрунтування психолого-педагогічних принципів розробки та використання елементів дистанційних технологій, зокрема у вивченні української мови.

Ключові слова: загальна середня освіта; методика навчання української мови; дистанційне навчання; синхронне навчання; асинхронне навчання; компетентнісний підхід.

© Дика Наталія, Глазова Олександра, 2021

<https://doi.org/10.28925/2312-5829.2021.2.14>

Вступ. Нині дистанційне навчання набуває актуальності та сприяє інтенсифікації освітнього процесу і є універсальною формою моделі сучасного навчання. Якщо доцільність форм реалізації очного шкільного навчання перевірено упродовж століть, то часу для з'ясування й апробації оптимальних методів і прийомів спричиненого карантинном навчання з використанням дистанційних технологій було мало. Проте напрацьований українською шкільною освітою досвід все ж дає змогу підбити підсумки, визначити особливості й переваги, і, головне, окреслити шляхи подальшого розвитку дистанційного навчання. Чи не найменш науково обґрунтованими й усвідомленими залишаються психологічні й педагогічні аспекти системи дистанційного навчання української мови, що потребує принципово іншого підходу до навчальної взаємодії, іншої структури освітнього процесу, сучасних методик навчання та способів передавання інформації.

Сутність, організаційно-педагогічні основи й особливості використання дистанційного навчання розглянуто в роботах Ю. Бикова, Ю. Богачкова, В. Вишнівського, Р. Гуревич, В. Кухаренко, В. Олійника, Ю. Пасічник, О. Пічкара, Є. Полата, О. Хуторського, О. Сиротенка, М. Рибалки, Б. Шуневича та ін. Та попри значну кількість наукових досліджень, дистанційна освіта в Україні частково повторює традиційні форми очного й заочного навчання, що й підтвердило масове застосування у закладах загальної середньої освіти дистанційних технологій у зв'язку з карантинном.

Що ж до дистанційного навчання української мови, то деякі питання потребують подальшого розгляду та конкретизації.

Мета статті – розглянути особливості, переваги та перспективи упровадження дистанційних технологій у навчальному процесі, дослідження та визначення шляхів подолання основних проблем, що виникають на шляху впровадження дистанційного навчання української мови в освітній процес середньої загальної освіти України.

Методологія. У дослідженні використано: вивчення нормативних документів і праць із проблем дистанційного навчання; аналіз і синтез досягнень лінгводидактичної, психологічної та педагогічної літератури із проблеми дослідження дистанційного навчання української мови в закладах загальної середньої освіти для узагальнення теоретичних здобутків сучасної освіти; логіко-теоретичний аналіз програм, підручників щодо наявності в них орієнтації на міждисциплінарні зв'язки та інтегративні властивості в навчанні української мови для визначення реального стану роботи з формування ключових компетентностей, методичних рекомендацій і посібників з проблеми дослідження для добору різнорівневих вправ і завдань.

Результати дослідження. Дистанційне навчання – форма навчання, що базується на використанні широкого спектру традиційних і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, які на різних етапах освітнього процесу забезпечують інтерактивну взаємодію вчителя й учнів, учнів між собою та самостійну роботу кожного з матеріалами інформаційної мережі. Про використання інформаційно-комунікаційних технологій як засобу навчання, середовища спілкування та спільної діяльності наголошується у Концепції нової української школи, який є орієнтиром для реформування середньої освіти в Україні (Ковальчук В.І. та Воротникова І.П., 2017). Дистанційне навчання забезпечує учням можливість цілодобового доступу до навчальних матеріалів, постійну підтримку й консультації вчителя, відеолекції в режимі online, віртуальні тренажери та інші технологічні рішення для забезпечення ефективного процесу навчання.

Слід зазначити, що обов'язковою частиною освітнього процесу в умовах навчання з використанням дистанційних технологій є комунікація педагога з кожним учнем. Учні, які з певної причини не можуть виходити на зв'язок синхронно, учитель має зорієнтувати на інший формат комунікації. Крім забезпечення комунікації, використання дистанційних технологій розв'язує проблему індивідуального підходу до учнів, а також допомагає уникнути інформаційного перевантаження.

Існують два режими дистанційного навчання:

- *синхронний* (усі учасники освітнього процесу перебувають у вебсередовищі одночасно);
- *асинхронний* (освітній процес здійснюється за зручним для вчителів та учнів розкладом).

Синхронний режим забезпечує можливість навчальної співпраці в режимі реального часу. Значною перевагою синхронного режиму є те, що до роботи можна залучати в будь-який час будь-кого з учасників.

Асинхронний режим особливо зручний для використання різних форм і різноманітних методів онлайн-навчання. Наприклад, учитель/ка може записувати відеоуроки (фрагменти уроків: пояснення, інструкції до виконання самостійної роботи і под.) або навчальні завдання, які учні мають виконати самостійно. Розміщені на спеціальних ресурсах навчальні відео, слайд-шоу учень може переглядати в зручний для нього час, якщо потрібно, неодноразово, опрацьовуючи їх у зручному для нього темпі. Навчальні матеріали можуть бути надіслані учневі електронною поштою чи бути розміщеними в соціальних мережах або Viber. Синхронний режим є ідеальним для індивідуальних консультацій.

Аналіз виявив, що в організації тридцятихвилинного навчання на основі дистанційних технологій більшість учителів використовує однакові, по суті, форми й методи навчання, що можна систематизувати так:

Таблиця 1.

№	Тривалість	Зміст навчальної діяльності	Режим
		Дистанційне навчання української мови: особливості, переваги та перспективи	208

			дистанційного навчання
1.	до 5 хв.	Відеолекція (скринкаст, телеурок...).	асинхронний
	до 25 хв.	Відповіді вчителя на запитання учнів у режимі чату (відеоконференції). Визначення способу, демонстрація засобів і пояснення критеріїв самоперевірки рівня сформованості результатів навчання.	синхронний
	за потребою учня в зручний для нього час	Самоперевірка (найчастіше у формі виконання онлайн-тесту з автоматичним зворотним зв'язком або тренінгу)	асинхронний
2.	15 хв.	Інструкція вчителя щодо виконання завдань. Приклади виконання. Відповіді на запитання учнів. Визначення дедлайну (крайнього терміну надсилання вчителю для перевірки).	синхронний
	15 хв.	Самостійне виконання учнями завдань: <ul style="list-style-type: none"> • тесту для контролю з боку вчителя та самоконтролю; • письмового завдання, пов'язаного зі створенням (трансформуванням, редагуванням) тексту – таку роботу надсилають для перевірки вчителю. 	асинхронний
3.	10 - 15 хв.	Самостійне опрацювання учнями теоретичного матеріалу (правила або статті в підручнику чи посібнику).	асинхронний
	15- 20 хв.	Відповіді вчителя на запитання учнів. Дискусія (у разі потреби). Підбиття підсумків.	синхронний
4.	до 20 хв.	Самостійне виконання учнями письмової роботи (наприклад, написання есе) з попереднім ознайомленням із письмовими інструкціями та зразками.	асинхронний
	10 хв.	Читання виконаних робіт, обговорення почутого. Підсумки та узагальнення. Визначення deadline (крайнього терміну надсилання виконаної роботи вчителю для перевірки).	синхронний

Як бачимо, синхронний та асинхронний режими навчання можуть як не збігатися в часі, так і відбуватися в певній послідовності – в залежності від складності матеріалу та видів і форм самостійної роботи. Так, у занятті № 1 кожен учень, заздалегідь одержавши адресу розміщення відеолекції, може переглянути її у зручний для нього час (за потреби, це можна зробити кількаразово), поставити ж учителеві запитання за змістом сприйнятого учні мають у певний час у режимі відеоконференції. Здобуті теоретичні знання мають бути закріплені в процесі виконання вправ. Стійкі

автоматизовані навички мають формуватися при виконанні практичних завдань. Тестові завдання з метою самоконтролю учні виконують у зручний для них час – до речі, за потреби можуть виконати й повторно, самостійно усунувши виявлені в знаннях пробіли.

Поєднання синхронного й асинхронного режимів утворюють так званий *змішаний (гібридний)* режим, який залежно від рівня підготовленості й темпу навчальної роботи учнів легко коригується збільшенням чи зменшенням офлайн- або онлайн-компонентів.

Відповідно до умов і потреб в усіх трьох режимах мають реалізуватися такі види навчальної взаємодії: *учитель – учень; учитель – група учнів; учень – учень; учень – група учнів; група учнів – група учнів*. Саме організація навчальної співпраці учнів у постійних і ситуативних групах через брак певного досвіду становить сьогодні чи не найбільші труднощі.

Головною особливістю дистанційного навчання є ретельне відстеження успішності кожного учня. У перспективі такий підхід створить можливості для розроблення індивідуальної траєкторії здобуття знань для кожного окремого учня, що буде покладено в основу створення його особистої програми в залежності від того, який рід занять є для нього цікавим і бажаним. Нині такий підхід є мейнстримом у світових освітніх системах. Значні технічні можливості для втілення такого підходу до освіти має саме дистанційне навчання, що є його суттєвою перевагою.

Найефективнішими інструментами оцінювання знань учнів сьогодні вважають онлайн-тести з автоматичним зворотним зв'язком. Тести добре пристосовані для самоконтролю та корисні для індивідуальних занять. Для самоперевірки цілком також підходять різноманітні тренажери. З метою урізноманітнення можна запропонувати складання різноманітних таблиць із включенням до них самостійно дібраних прикладів із подальшим надсиланням у Viber. Щодо письмових творчих робіт, більшість педагогів використовує для їх пересилання електронну пошту.

Школа має дати учням не лише певний обсяг знань і вмінь, а й сформувати людину, здатну творчо мислити, приймати рішення, мати свою позицію, брати на себе відповідальність, адаптуватися до умов життя, здатну до мобільності, швидкої зміни соціальних ролей, тобто бути людиною компетентною. Важливими компонентами дистанційного навчання є створення наближених до реального життя навчальних ситуацій та компетентнісно орієнтовані завдання, виконуючи які, кожен учень зможе проявити свої здібності, ініціативність, гнучкість, здатність розв'язувати проблеми та співпрацювати з іншими людьми.

Проте компетентнісно орієнтованими завданнями не слід зловживати, передусім з метою уникнення перевантаження учнів, адже вчитель не завжди готовий правильно організувати виконання його учнями. Як зазначає президент корпорації «Гранд» Володимир Співаковський: «Щодо компетенцій, тут ситуація така. Світова спільнота завзято заходила освоювати soft skills (м'які навички). Але це, скоріше, від відчаю, тому що «тверді знання» несподівано перестали показувати свою високу ефективність. Маятник різко хитнувся від знань у бік компетенцій, які освоювати набагато легше, ніж фундаментальні знання. І ... ми втратили обидві ці цінності. Перестали вивчати фундаментальні знання, а компетенції навчилися тільки перераховувати, не маючи інструментів і технологій їх освоювати» (Лапін Є., 2021). Погодьмося, що інструменти необхідно не лише дібрати, а й ретельно апробувати, і дистанційні технології для цього придатні якнайбільше.

Розвиткові зазначеної для обов'язкового формування в Державному стандарті базової середньої освіти інформаційно-комунікаційної компетентності, яку утворюють «уміння використовувати різні види сприймання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) для пошуку, обробки, аналізу та добору інформації, діяти за алгоритмом у процесі складання плану для розв'язання комунікативних завдань, комунікувати грамотно і безпечно в інформаційному просторі» (Державний стандарт повної загальної середньої освіти, 2020, додаток 1) сприятиме передовсім дистанційне навчання. Дещо спрощену й адаптовану до сучасних умов використання дистанційних

технологій структуру компетентнісно орієнтованого завдання з мови можна подати так:

Таблиця 2.

СТРУКТУРА КОЗ (компетентнісно орієнтованого завдання)	
Що опрацьовує учень (учні)	З чим працює вчитель
<p>ЗАВДАННЯ.</p> <p>Частина 1. Стимул. Стислий опис проблемної ситуації або умови задачі, яку потрібно розв'язати.</p> <p>Частина 2. Власне завдання. Має бути актуальним, цікавим, відповідати віковим учня, чітко висловленим, співвідноситися з бажаною відповіддю.</p> <p>Частина 3. Перелік джерел інформації для самостійного опрацювання в мережі (НЕ МЕНШЕ 2-3-х):</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ текст (із вебсайту, Вікіпедії, словника, підручника, журналу...); ➤ фотографія, репродукція картини, відео, карта, схема, таблиця, діаграма... 	<p>ГОТУЄ ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ВИКОНАНОГО ЗАВДАННЯ (у формі монолога чи діалога, усній чи письмовій):</p> <ul style="list-style-type: none"> • модельна відповідь (зразок-орієнтир) – у формі розповідного тексту (реплік діалогу, ділового папера, тексту виступу тощо)

Пропонуємо приклади компетентнісно орієнтованих завдань, складені слухачами курсів підвищення кваліфікації ІПО Київського університету імені Бориса Грінченка, які можуть бути використані в дистанційному навчанні – зважаючи на вік і рівень підготовленості учня, кожне із завдань може бути ускладнене або спрощене.

Складне речення

У вашій школі відкрився музей особи, ім'я якої носить заклад. Склади текст, за яким проведуть екскурсію для молодших школярів. Потрібну інформацію збери в Інтернеті. **Використай у тексті складні речення.**

©Т. Ю. Марковська.

Уяви, що переможцем Національного відбору на Євробачення став твій улюблений співак (співачка), за якого (яку) ти вболівав(ла) та віддав(ла) свій голос.

Після відбору журналісти одного з телеканалів, що беруть інтерв'ю у глядачів,

наближаються з мікрофоном до тебе. Вислови ставлення до творчості твого кумира, чітко його обґрунтувавши. **Використовуй складнопідрядні речення**

© І. В. Бикова.

Ти плануєш вступати на факультет української філології, але батьки переконують обрати іншу спеціальність. Доведи важливість свого вибору, **ввівши в текст складнопідрядні речення з підрядним мети.**

© О. В. Жана.

У правилах відвідування Національної опери України повідомляється, що глядачам з обмеженими фізичними можливостями слід заздалегідь звернутися до адміністратора. Уявіть, що вам потрібно домовитися з адміністратором театру про умови відвідування вистави вашою подругою (другом) з обмеженими фізичними можливостями. Ваш друг (подруга) віртуозно грає на скрипці, дуже любить театр, але, на жаль, через хворобу пересувається на візку.

Складіть і розіграйте діалог, **використовуючи в репліках складнопідрядні речення з підрядними умови.**

© І. М. Захарова.

Ви обрали серйозну професію - архітектор. Але щоб мрія стала реальністю необхідно мати гарні результати у навчанні та скласти ЗНО. Складіть план роботи на рік, щоб вистачило часу на підготовку без шкоди для здоров'я та та уникнення стресових ситуацій, в зв'язку з навантаженням. Використовуйте складнопідрядні речення з однорідними членами.

© Л. М. Кодоненко.

Звертання та вставні слова

Уяви, що ти захворів. У тебе висока температура, а дорослих удома немає. Тобі необхідно звернутися по професійну допомогу. Склади можливий діалог із сімейним лікарем, чітко наголосивши на симптомах захворювання. У

висловленні **використовуй звертання та вставні слова**.

©О. П. Калініченко.

Ти та твої однокласники активно спілкуєтесь в соціальних мережах. Проте рівень грамотності повідомлень досить низький. **Використовуючи звертання та вставні слова**, тактовно зверни на це увагу друзів. Запропонуй скласти перелік найпоширеніших помилок, доповнивши його поясненнями «Як правильно».

Зразок.

Неправильно	Правильно
Дякую друзів за шаленне, саме яскраве день народження. З любовю, Я.	Дякую друзям за шалений, найяскравіший День народження. З любов'ю - Я.

©Н. М. Мілоста.

Керівник шкільного гуртка доручив тобі зробити повідомлення на не надто захопливу тему. Проте ознайомлення з цією темою необхідне для розуміння наступних тем. Як зацікавити однокласників? Які слова слід використати, щоб твій виступ уважно слухали?

Склади повідомлення (навчальний предмет і тему обери самостійно), використовуючи **вставні слова та речення**: *уявіть собі, не повірите, до речі, між нами кажучи, повірте, даруйте на слові*.

© Н. П. Дитинко.

Висновки. Удосконалення дистанційної форми навчання в закладах загальної середньої освіти доводить його повну адекватність потребам сучасного суспільства, забезпечуючи інноваційний підхід до шкільного навчання, створюючи умови для

формування таких умінь, як самостійність пошуку, аналізу, систематизації та узагальнення навчальної інформації, самоорганізацію й самоконтроль.

Актуальним напрямом подальших досліджень є аналіз стану дистанційної освіти в Україні, теоретичне обґрунтування психолого-педагогічних принципів розроблення та використання елементів дистанційних технологій, зокрема у процесі навчання української мови.

Важливими є апробація використання відповідних методик дистанційного навчання і підготовка вчителів. Необхідно простежити, яким чином дистанційне навчання впливає на ефективність освітнього процесу з української мови, рівень і якість здобутих учнем мовних знань, мовленнєвих умінь і навичок та розвиток особистості.

Література

- Вишнівський В. В., Гніденко М. П., Гайдур Г. І., Ільїн О. О. Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів. Навчальний посібник. Київ: ДУТ, 2014. 140 с. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_786_40131752.pdf (дата звернення: 26.04.2021).
- Гаврілова Л., Катасонова Ю. Теоретичні аспекти впровадження дистанційного навчання в Україні. *Освітологічний дискурс*. 2017, № 1-2 (16-17). С. 168-182. DOI: 10.28925/2312-5829.2017.1-2.1682
- Державний стандарт повної загальної середньої освіти: Документ № 898-2020-п, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 26.04.2021).
- Дика Н. М., Глазова О. П. Нова парадигма післядипломної педагогічної освіти: реалізація компетентнісного підходу. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика (Серія: Педагогічні науки)*. Випуск № 3-4 (56-57), 2018. С. 14-20. DOI: 10.28925/1609-8595.2018(3-4)1420.
- Заболоцький А. Ю. Проблема якості дистанційного навчання. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*. 2016. № 1. С. 221-224. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduer_2016_1_37 (дата звернення: 26.04.2021).
- Ковальчук В. І., Воротникова І. П. Моделі використання елементів дистанційного навчання в школі. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Том 60, № 4. С. 58-74. DOI: 10.33407/itlt.v60i4.1763 URL:

<https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1763/1225> (дата звернення: 26.04.2021).

Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 26.04.2021).

Лапін Є. Чи потрібно у школі заучувати дати, назви, імена, орфографічні та інші правила? Думки 5 експертів. *Українська правда. Життя*. URL: <https://life.pravda.com.ua/projects/majbutnje-shkoly/2021/03/31/244384/> (дата звернення: 26.04.2021).

Морзе Н. В., Глазунова О. Г. Моделі ефективного використання інформаційно-комунікаційних та дистанційних технологій навчання у вищому навчальному закладі. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2008. № 2 (6). DOI: 10.33407/itlt.v6i2.138

Пилаєва Т. В. Історія розвитку дистанційної освіти в світі. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер.: Педагогічні науки*. 2016. Вип. 147. С. 114-118. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2016_147_30 (дата звернення: 26.04.2021).

Пономарьова К. Компетентісно орієнтовані завдання з української мови: особливості конструювання та застосування. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/714221/1/%D0%9F%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%80%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%9A.%20%D0%86.%20%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%BE%20%D0%BE%D1%80.pdf> (дата звернення: 26.04.2021).

Про освіту: Закон України № 2145-VIII. Дата оновлення: 18.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 26.04.2021).

Штихно Л. В. Дистанційне навчання як перспективний напрям розвитку сучасної освіти. *Молодий вчений*. 2016. № 6. С. 489-493. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_6_123. (дата звернення: 26.04.2021).

Nurbekova Z., Grinshkun V., Aimicheva G., Nurbekov B., Tuenbaeva K. Project-based learning approach for teaching mobile application development using visualization technology. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*. 2020. № 15 (8). P. 130–143. DOI: 10.3991/ijet.v15i08.12335

Osinska V., Osinski G., Kwiatkowska A. B. Visualization in Learning: Perception, Aesthetics, and Pragmatism. A. Ursyn (Ed.). *Handbook of Research on Maximizing Cognitive Learning through Knowledge Visualization*. Hershey: IGI Global, 2015. P. 381–414. DOI: 10.4018/978-1-4666-8142-2.ch013

References

Vyshnivs'kyj, V. V., Ghnidenko, M. P., Ghajdur, Gh. I., Iljijn, O. O. (2014). Orghanizacija dystancijnogho navchannja. Stvorennja elektronnykh navchaljnykh kursiv ta

- elektronnykh testiv [Organization of distance learning. Creation of electronic training courses and electronic tests]. *Navchalnyj posibnyk*. Kyjiv: DUT, 140. http://www.dut.edu.ua/uploads/1_786_40131752.pdf
- Ghavrilova, L., Katasonova, Ju. (2017). Teoretychni aspekty vprovadzhennja dystancijnogho navchannja v Ukrajinu [Theoretical aspects of the introduction of distance learning in Ukraine]. *Osvitologhichnyj dyskurs*, 1-2 (16-17), 168-182. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2017.1-2.1682>
- Derzhavnyj standart povnoji zaghaljnoji serednjoji osvity [State standard of complete general secondary education]: Dokument 898-2020-p, zatverdzhenyj postanovoju Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 veresnja 2020 r., 898. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
- Dyka, N. M. i Ghlazova, O. P. (2018). Nova paradyghma pisljadyplojnoji pedagoghichnoji osvity: realizacija kompetentnisnogho pidkhodu [A new paradigm of postgraduate pedagogical education: realization of the competent approach]. *Neperervna profesijna osvita: teorija i praktyka (Serija: Pedagoghichni nauky)*, Vypusk 3-4 (56-57), 14-20. [https://doi.org/10.28925/1609-8595.2018\(3-4\)1420](https://doi.org/10.28925/1609-8595.2018(3-4)1420)
- Zabolocjkyj, A. Ju. (2016). Problema jakosti dystancijnogho navchannja [The problem of quality of distance learning]. *Visnyk Dnipropetrovsjkogho universytetu imeni Aljfreda Nobelja. Serija: Pedagoghika i psykholohija*, 1, 221-224. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduep_2016_1_37
- Kovaljchuk, V. I., Vorotnykova, I. P. (2017). Modeli vykorystannja elementiv dystancijnogho navchannja v shkoli [Models of using elements of distance learning in school]. *Informacijni tekhnologhiji i zasoby navchannja*, Tom 60, 4, 58- 74. <https://doi.org/10.33407/itlt.v60i4.1763>
- Koncepcija Novoji ukrajinskoji shkoly [The concept of the New Ukrainian School]. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
- Lapin, Je. (2021, April, 26). *Chy potribno u shkoli zauchuvaty daty, nazvy, imena, orfoghrafichni ta inshi pravyla? Dumky 5 ekspertiv* [Do I need to memorize dates, names, spelling and other rules at school? Opinions of 5 experts]. *Ukrajinsjka pravda. Zhyttja*. <https://life.pravda.com.ua/projects/majbutnje-shkoly/2021/03/31/244384/>
- Morze, N. V., Ghlazunova, O. Gh. (2008). Modeli efektyvnogho vykorystannja informacijno-komunikacijnykh ta dystancijnykh tekhnologhij navchannja u vyshhomu navchalnomu zakladi [Models of effective use of information and communication and distance learning technologies in higher education]. *Informacijni tekhnologhiji i zasoby navchannja*. 2 (6). <https://doi.org/10.33407/itlt.v6i2.138>
- Pylajeva, T. V. (2016). Istorija rozvytku dystancijnjoji osvity v sviti [History of distance education in the world]. *Naukovi zapysky Kirovohradsjkogho derzhavnogho pedagoghichnogho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Ser.: Pedagoghichni nauky*, 147, 114-118. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2016_147_30

- Ponomarjova K. Kompetentnisno orijentovani zavdannja z ukrajinsjkoji movy: osoblyvosti konstruivannja ta zastosuvannja [Competence-oriented tasks in the Ukrainian language: features of design and application]. <https://lib.iitta.gov.ua/714221/1/%D0%9F%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%80%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%9A.%20%D0%86.%20%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%BE%20%D0%BE%D1%80.pdf>
- Pro osvitu: Zakon Ukrainy [On education: Law of Ukraine], 2145-VIII. Data onovlennja: 18.04.2021. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
- Shtykhno, L. V. (2016). Dystancijne navchannja jak perspektyvnyj naprjam rozvytku suchasnoji osvity [Distance learning as a promising area of modern education]. *Molodyj vchenyj*, 6, 489-493. http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_6_123. (data zvernennja: 26.04.2021).
- Nurbekova, Z., Grinshkun, V., Aimicheva, G., Nurbekov, B., Tuenbaeva, K. (2020). Project-based learning approach for teaching mobile application development using visualization technology. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 15 (8), 130–143. <https://doi.org/10.3991/ijet.v15i08.12335>
- Osinska, V., Osinski, G., Kwiatkowska, A. B. (2015). Visualization in Learning: Perception, Aesthetics, and Pragmatism. In A. Ursyn (Ed.), *Handbook of Research on Maximizing Cognitive Learning through Knowledge Visualization* (pp. 381–414). IGI Global. <https://doi.org/10.4018/978-1-4666-8142-2.ch013>

ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА: ОСОБЕННОСТИ, ПРЕИМУЩЕСТВА И ПЕРСПЕКТИВЫ

Наталья Дикая, кандидат педагогических наук, доцент,
заведующая кафедрой языково-литературного образования
Института последиplomного образования,
Киевский университет имени Бориса Гринченко,
проспект Павла Тычины, 22-а, г. Киев, 02152, Украина, n.dyka@kubg.edu.ua

Александра Глазова, кандидат педагогических наук, доцент,
доцент кафедры языково-литературного образования
Института последиplomного образования,
Киевский университет имени Бориса Гринченко,
проспект Павла Тычины, 22-а, г. Киев, 02152, Украина, o.glazova@kubg.edu.ua

В статье освещена проблема дистанционного обучения украинскому языку в учреждениях общего среднего образования. Акцентировано внимание на его особенностях и преимуществах, описано перспективы. Указано, что дистанционное

обучение – это форма обучения, базирующаяся на использовании широкого спектра традиционных и новых информационных и телекоммуникационных технологий, которые на разных этапах образовательного процесса обеспечивают интерактивную взаимодействие учителя и учеников, учащих между собой и самостоятельную работу каждого с материалами информационной сети. Отмечено, что обязательной частью образовательного процесса в условиях обучения с использованием дистанционных технологий является коммуникация педагога с каждым учеником. Уточнено, что с учениками, которые по определенной причине не могут выходить на связь синхронно, учитель должен договориться о другом формате коммуникации. Подчеркнуто, что кроме обеспечения коммуникации, использование дистанционных технологий решает проблему индивидуального подхода к ученикам, а также помогает избежать информационной перегрузки. Подано систему разноуровневых упражнений и заданий, направленную на реализацию компетентностного подхода в условиях дистанционного обучения. Замечено, что актуальным направлением дальнейших исследований является анализ дистанционного образования в Украине, теоретическое обоснование психолого-педагогических принципов разработки и использования элементов дистанционных технологий, в частности в изучении украинского языка.

Ключевые слова: *общее среднее образование; методика обучения украинскому языку; дистанционное обучение; синхронное обучение; асинхронное обучение; компетентностный подход.*

DISTANCE LEARNING OF THE UKRAINIAN LANGUAGE: FEATURES, BENEFITS AND PROSPECTS

Natalia Dyka, PhD (Pedagogy), Associate Professor,
Head at the Department of Language and Literary Education,
Institute of In-Service Training, Borys Grinchenko Kyiv University,
22-A, Pavlo Tychyna Avenue, Kyiv, 02152, Ukraine, n.dyka@kubg.edu.ua

Oleksandra Glazova, PhD (Pedagogy), Associate Professor,
Department of Language and Literary Education,
Institute of In-Service Training, Borys Grinchenko Kyiv University,
22-A, Pavlo Tychyna Avenue, Kyiv, 02152, Ukraine, o.glazova@kubg.edu.ua

The article highlights the problem of distance learning of the Ukrainian language in general secondary education. Emphasis is placed on its features and advantages, prospects are described. It is noted that distance learning is a form of learning based on the use of a wide range of traditional and new information and telecommunications technologies, which at different stages of the educational process provide interactive interaction between teachers and students, students and independent work of each other with information network materials. It is emphasized that the obligatory part of the educational process in the

conditions of learning with the use of distance technologies is the communication of the teacher with each student. It is clarified that with students who for some reason can not communicate simultaneously, the teacher must agree on a different format of communication. It is emphasized that in addition to providing communication, the use of remote technologies solves the problem of individual approach to students, and also helps to avoid information overload. A system of multilevel exercises and tasks aimed at implementing the competency approach in terms of distance learning is presented. It is noted that the current direction of further research is the analysis of the state of distance education in Ukraine, theoretical substantiation of psychological and pedagogical principles of development and use of elements of distance technologies, in particular in the study of the Ukrainian language.

Key words: *general secondary education; methods of teaching the Ukrainian language; Distance Learning; synchronous learning; asynchronous learning; competency approach.*

Стаття надійшла до редакції 15.02.2021 р.

Прийнято до друку 09.06.2021 р